

Ludmila PATLANJOGLU

La repetiții cu Harag György

Intensitatea și febra lucrului transformau fiecare zi într-o sărbătoare a spiritului. „Este pentru prima oară în activitatea mea artistică când am dorit ca repetițiile să nu se termine” – mărturisise Amza Pellea în seara premierei cu spectacolul *Procesul* de Suhovo-Kobâlin. La Teatrul de Comedie mai răsună încă nostalgic în amintirea celor care au participat la acest eveniment acel „Și!” rostit scurt și răspicat de Gheorghe Harag, ce chema ca la un semn toată trupa. Se lăsa o liniște adâncă. Pe scenă senzațiile, impresiile se adună în expresii sub ochiul atent al regizorului. Caută, parcă, febril, în imaginile care se derulează, o himeră, chipul ideal al personajului. Nu gesticulează, dar fiecare fibră a corpului este în alertă, încordată. Urmărește, totuși, nemișcat, răbdător, tabloul. Alteori se ridică brusc și se plimbă, dispărând în întunericul sălii sau în culise. Nu privește, doar ascultă. Ce impresionează la György Harag este libertatea imaginativă, capacitatea de a inventa într-un timp scurt pe aceeași schemă mai multe variante pe care după ce le experimentează le abandonează, căutând altele, oferă o adevărată lecție prin forța pe care o are de a renunța la spectaculos și frumos în favoarea adevărului. Anunță de la prima lectură la masă că „va schimba” până în ziua premierei. Nemulțumit de începutul și finalul reprezentației, face mereu modificări, definitivându-le abia după o primă vizionare cu publicul. Sistemul său de lucru nu sâcâie actorul, nu-i dă senzația că se consumă în gol. „Îți stimulează pofta de joc, ai sentimentul

că faci un act creator” (Silviu Stănculescu).

Stilul regizoral al lui György Harag evoluează între improvizație și rigoare. Fiecare drum propus relevă o nouă posibilă ipostază a rolului, fiind rodul reflexivității. De altfel, artistul e din categoria rară a regizorilor care la teatre diferite, pe aceeași piesă, încearcă lecturi diferite. Metoda sa are efecte benefice asupra creșterii profesionale a interpretului. Acesta e ajutat să-și înfrângă angoasele, clișeele, obișnuințele, rutina. Constantin Băltărețu, căruia monumentalitatea și ferocitatea personajului *Varavin* îi solicită mijloace de expresie noi, neabordate până acum, afirmă: „Lângă el ai simțământul că nimic nu este imposibil. Nu ți-e frică, îți anulează sistemul de autoapărare, te eliberează de autocontrol, îți descătușează personalitatea”. La început colectivul a fost inhibat de biografia artistică a maestrului, autor al unor momente de referință ale spectacologiei noastre din ultimul sfert de veac, reputat reprezentant al teatrului românesc și peste hotare. Montarea cu *Procesul* avea și o semnificație deosebită, neobișnuită în cariera sa, marcându-i debutul pe o scenă bucuureșteană. Farmecul, eleganța, umorul spiritual, tandrețea, seriozitatea omului, tactul, siguranța, fantezia debordantă a creatorului fac ca dialogul să se stabilească spontan și repede. György Harag are harul de a impune la repetiții o atmosferă plăcută. Tinerii actori Șerban Ionescu și Florin Anton declară: „Caracteristica muncii alături de meșterul Harag este efortul, dar nu în sens

de chin. Bun pedagog, aliat și catalizator, te ajută să te autodepășești“.

Teoretizează puțin, face demonstrații practice, interpretând singur, deseori, cu talent, fiecare rol. Pentru a fi mai bine înțeles evocă situații analoge din experiența sa de viață sau din a altora. Tipul de actor care-i convine cel mai bine este cel elastic. „Îți cere să i te integrezi în concepția propusă și să-i vii în întâmpinare“ (Sanda Toma). Dacă nimic nu se rotunjește, nu disperă, nu reacționează la neparticipare sau neputință cu violență. Are o tatonare calmă și tenace în ridicarea propriei viziuni. Dezarmat de buna sa credință, când nu reușește să se întâlnească cu el pe aceeași lungime de undă, par-tenerul se retrage singur. Când vede că actorul este aproape de personaj, devine, brusc, sever și intransigent. Observațiile sale acționează precis și dur ca un bisturiu asupra interpretilor.

Îi tratează pe toți egal, fără complexul valorii sau al vârstei în artă. După fiecare tablou face scurte ședințe la care participă toată echipa. Cere disciplină, rigoare semantică, logică în fiecare gest: „Teatrul este matematică – spune. Pentru chinurile creației e necesară ordinea. Dacă nu sunt stăpânite perfect textul și mișcarea, spectacolul se murdărește și se degradează. Construit pe piloni siguri, el rezistă cinci-șase ani“. [...]

La sfârșitul celor patru luni de repetiții simți povara și inefabilul acestei arte unde regizorul lucrează cu o materie rebelă și sensibilă, trupul și psihicul actorului. Ai regrete pentru câteva plămuiți ale minții care n-au devenit formă, pentru unele nuanțe infinitesimale, în cizelarea rolurilor, pierdute. Realizezi că spectacolul nu poate transmite în totalitate temperatura conviețuirii artistice cu acest creator. [...]

Silviu STÂNCULESCU și Constantin BĂLTĂREȚU
în
Procesul de Suhovo-Kobălin